

Riksantikvarieämbetets ställningstagande vad gäller serienomineringen *Viking Age Monuments and Sites*

Bakgrund

Riksantikvarieämbetet har sedan 2009 deltagit i ett samarbete för att undersöka förutsättningarna för att nominera *Viking Age Monuments and Sites* med världsarvet Birka och Hovgården till Unescos världsarvslista.

Serienomineringen har varit ett samarbete mellan institutioner i Island, Danmark, Norge, Schleswig-Holstein, Lettland och Sverige. Den har innefattat platserna Thingvellir, Birka/Hovgården, Jelling, Trelleborgarna, Danevirke/Hedeby, Grobina samt Vestfolds skeppsgravar.

I september 2012 beslöt Riksantikvarieämbetet att inte längre delta i arbetet med serienomineringen. Beslutet fattades efter en noggrann och sammantagen bedömning av en rad faktorer.

Skälen för beslutet är en samlad bedömning av följande:

- världsarvskonventionens tillämpning,
- seriens konstruktion och innehåll,
- förvaltningen av serienomineringen.

Världsarvskonventionens tillämpning

Det är tveksamt om serienomineringen är förenlig med världsarvskonventionens syfte om skydd, förvaltning och information om världsarvsobjekt. Befintliga serievärldsarv är betydligt mer sammanhållna uttryck för specifika mänskliga aktiviteter snarare än att de representerar en svunnen tidsepok eller kultur. Majoriteten av de nuvarande serievärldsarven är uttryck för avgränsade mänskliga fenomen som sträcker sig över de nuvarande nationsgränserna, t.ex. Struves meridianbåge. Således är det tveksamt om nomineringen kan bli framgångsrik och serien upptas på listan över världsarv.

Därutöver finns idag en stark geografisk obalans på världsarvslistan, till exempel är Europa kraftigt överrepresenterat. Unesco har antagit en global strategi för en mer balanserad och representativ världsarvslista. Om nomineringen går igenom skulle denna obalans ytterligare förstärkas, vilket vare sig är förenligt med Unescos globala strategi eller med den svenska regeringens ställningstaganden i samma fråga.

Seriens konstruktion och innehåll

Ett avgörande problem är att serien kan uppfattas som ett representativt och heltäckande urval platser för ett folk som delade en homogen vikingakultur. Berättelsen ger inte uttryck för den sociala, kulturella och ekonomiska mångfald som existerade under vikingatiden. Platsernas betydelse och skyddsvärde är obestridligt, men att sammanföra dem som ett världsarv ger en snäv bild av vikingatiden.

Förvaltning av serienomineringen

Om serienomineringen går igenom får det förvaltningstekniska och ekonomiska konsekvenser. Det skulle medföra ökad administration och ökade kostnader. Vinsten av en samordnad förvaltning är obetydlig i förhållande till de ökade kostnaderna.

”De platser som diskuterats i anslutning till serienomineringen Viking Age Monuments and Sites är alla var för sig högt skyddsvärda och viktiga för förståelsen av vikingatiden och dess kultur. Vi ser dock avgörande problem med att nominera en kultur eller en epok till världsarvslistan. Platserna är unika men tillsammans ger de inte en representativ bild av vikingatidens kultur, vare sig geografiskt, socialt, kulturellt eller ekonomiskt. Vi är också angelägna att bidra till Unescos globala strategi för bättre geografisk balans samt att hålla de administrativa kostnaderna nere. Vi välkomnar internationell samverkan för att uppmärksamma och sprida kännedom om vikingatiden, men det finns bättre former för det än genom en nominering till världsarvslistan, säger riksantikvarie Lars Amréus.”